Załącznik nr 1.5 do Zarządzenia Rektora UR nr 7/2023

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA *2024 - 2027 (skrajne daty)*

Rok akademicki 2025/2026

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	**Komunikacja niewerbalna**
Kod przedmiotu*	IIIB9
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Kierunek studiów	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil	profil ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok drugi, semestr czwarty
Rodzaj przedmiotu	przedmiot specjalnościowy
Język wykładowy	język polski
Koordynator	dr hab. prof. UR Bożena Taras (członkini Zespołu Programowego kierunku studiów DiKS)
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	**dr hab. prof. UR Bożena Taras (autorka programu),** pracownicy Zakładu Lingwistyki Kulturowej i Komunikacji Społecznej, językoznawcy

** -opcjonalnie,zgodnie z ustaleniami w Jednostce*

1.1.Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	**Liczba pkt. ECTS**
4	15	15							3

1.2. Sposób realizacji zajęć

Xzajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (zajęcia prowadzone są w formie zdalnej, jeśli wynika to z aktualnie obowiązujących przepisów).

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku):

ćwiczenia – zaliczenie z oceną;
wykład – egzamin.

2.WYMAGANIA WSTĘPNE

Wiedza z przedmiotów: nauka o komunikowaniu, komunikacja interpersonalna

3.CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie studentów ze stanem wiedzy w dziedzinie komunikacji niewerbalnej.
C2	Omówienie najważniejszych zagadnień KNW.
C3	Kształcenie umiejętności sprawnego i poprawnego zachowania się niewerbalnego w różnych sytuacjach komunikacyjnych.
C4	Uświadomienie studentom potrzeby korzystania z badań nad KNW oraz potrzeby sprawnego i poprawnego posługiwania się ZNW do osiągania celów komunikacyjnych.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych [1]
EK_01	Student/ka definiuje pojęcia z zakresu komunikacji niewerbalnej oraz charakteryzuje zachowania niewerbalne oraz ich typowe cechy. Student/ka opisuje uwarunkowania i elementy KNW oraz rolę ZNW w akcie komunikacji międzyludzkiej.	K_W03
EK_02	Student/ka rozpoznaje formy zachowań niewerbalnych w akcie komunikacji „twarzą w twarz". Student/ka proponuje właściwe formy ZNW w komunikacji międzyludzkiej na podstawie przestudiowanej literatury; rozumie potrzebę ciągłego doskonalenia się.	K_U09
EK_03	Student/ka dąży do rozwoju własnych kompetencji komunikacyjnych; stosuje nabytą wiedzę do rozwiązywania problemów poznawczych i praktycznych, m.in. w działalności społecznej.	K_K03

3.3Treści programowe *

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Wprowadzenie do problematyki komunikacji niewerbalnej: ogólna charakterystyka przedmiotu (cele i zadania).
Komunikacja językowa: proces komunikacji, akt nadawczy, akt odbiorczy, konsytuacja, uczestnicy, intencje, kompetencje, cele, konwencje, strategie, bariery; funkcje języka, grzeczność i kultura zachowań językowych (przypomnienie).
Komunikacja językowa i niejęzykowa w systemie komunikacji międzyludzkiej: przegląd stanowisk badawczych, metodologii, kategorii.
Pojęcie *komunikacji niewerbalnej*(KNW): definicja, struktura, determinanty.
Społeczno-kulturowe uwarunkowania aktu KNW: interakcja „twarzą w twarz", pozycja interlokutorów (mężczyzny, kobiety), kulturowa kompetencja komunikatywna porozumiewających się.
Rola wykładników niewerbalnych w akcie komunikacji międzyludzkiej: kinezycznych (język gestów, ciała, twarzy), proksemicznych (przestrzeń, dystans), parajęzykowych, aparycji.
Komunikacyjna funkcje milczenia i prozodii (elementy suprasegmentalne: intonacja, akcent, iloczas, tempo, pauza, rytm).

[1] W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Funkcje komunikacyjne zachowań niewerbalnych.

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
Program zajęć, lektury i warunki zaliczenia. Ogólna charakterystyka przedmiotu (cele i zadania).
Komunikacja niewerbalna w systemie komunikacji międzyludzkiej:
Kod kinezyczny w akcie komunikacji międzyludzkiej: gestykulacja, wyraz mimiczny twarzy, spojrzenia i wymiany spojrzeń, pozycja ciała, dotyk.
Kod proksemiczny w akcie komunikacji międzyludzkiej: zachowania przestrzenne, przestrzennaorganizacja otoczenia.
Kodparajęzykowy w akcie komunikacji międzyludzkiej.
Wygląd fizyczny ciała (aparycja): ubiór i powierzchowność w komunikacji międzyludzkiej.
Milczenie i elementy prozodyczne w komunikacji międzyludzkiej.
Socjokulturowe uwarunkowania zachowań niewerbalnych.

***** związek z badaniami prowadzonymi w IPiD.

3.4 Metody dydaktyczne

Np.:*Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość*
Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów(projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja),gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość
Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

WYKŁAD: WYKŁAD PROBLEMOWY, WYKŁAD Z PREZENTACJĄ MULTIMEDIALNĄ, WYKŁAD Z ELEMENTAMI DYSKUSJI
ĆWICZENIA: ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW ŹRÓDŁOWYCH ORAZ ZEBRANYCH MATERIAŁÓW, ANALIZA PRZYPADKÓW, DYSKUSJA, PREZENTACJA MULTIMEDIALNA

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw., ...)
EK_01, EK_02, EK_03	egzamin ustny:	WYKŁAD
EK_01, EK_02, EK_03	**ocena formująca**: ocena bieżących zadań: analizy tekstów, rozwiązywania ćwiczeń, pracy w grupach, prezentacji, głosu w dyskusji; **ocena podsumowująca**: na podstawie ocen cząstkowych/ocen bieżących zadań: wypowiedzi , ustnych i pisemnych analiz tekstów, pracy w grupach, głosu w dyskusji, rozwiązywanych ćwiczeń, przygotowanych projektów/prezentacji.	ĆWICZENIA

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Na ocenę 2	Na ocenę 3	Na ocenę 4	Na ocenę 5
Student/ka nie zna podstawowych terminów i zagadnień z zakresu komunikacji niewerbalnej.	Student/ka wybiórczo zna podstawowe terminy i zagadnienia z zakresu komunikacji niewerbalnej.	Student/ka zna większość podstawowych terminów i zagadnień z zakresu komunikacji niewerbalnej.	Student/ka zna wszystkie podstawowe terminy i zagadnienia z zakresu komunikacji niewerbalnej.
Student/ka nie rozróżnia i nie charakteryzuje form i typowych cech zachowań niewerbalnychw akcie komunikacji twarzą w twarz.	Student/ka wybiórczo rozróżnia i charakteryzuje formy i typowe cechy zachowań niewerbalnychw akcie komunikacji twarzą w twarz.	Student/ka rozróżnia i charakteryzuje większość form i typowych cech zachowań niewerbalnychw akcie komunikacji twarzą w twarz.	Student/ka rozróżnia i charakteryzuje wszystkie formy i typowe cechy zachowań niewerbalnychw akcie komunikacji twarzą w twarz.
Student/ka nie rozróżnia i nie opisuje uwarunkowań i elementów KNW oraz roli ZNW w akcie komunikacji międzyludzkiej.	Student/ka wybiórczo rozróżnia i opisuje uwarunkowania i elementy KNW oraz rolę ZNW w akcie komunikacji międzyludzkiej.	Student/ka rozróżnia i opisuje większość uwarunkowań i elementów KNW oraz roli ZNW w akcie komunikacji międzyludzkiej.	Student/ka rozróżnia i opisuje wszystkie uwarunkowania i elementy KNW oraz rolę ZNW w akcie komunikacji międzyludzkiej.
Student/ka nie proponuje właściwych form ZNW w komunikacji międzyludzkiej na podstawie przestudiowanej literatury.	Student/ka w niewielkim stopniu proponuje właściwe formy ZNW w komunikacji międzyludzkiej na podstawie przestudiowanej literatury.	Student/ka w większości przypadków proponuje właściwe formy ZNW w komunikacji międzyludzkiej na podstawie przestudiowanej literatury.	Student/ka we wszystkich przypadkach proponuje właściwe formy ZNW w komunikacji międzyludzkiej na podstawie przestudiowanej literatury.
Student/ka nie dąży do rozwoju własnych kompetencji komunikacyjnych.	Student/ka w nikłym stopniu dąży do rozwoju własnych kompetencji komunikacyjnych.	Student/ka w większości przypadków dąży do rozwoju własnych kompetencji komunikacyjnych.	Student/ka we wszystkich przypadkach dąży do rozwoju własnych kompetencji komunikacyjnych.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	15+15
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	45

SUMA GODZIN	80
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	3

** Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.*

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Leathers Dale G., 2007, *Komunikacja niewerbalna. Zasady i zastosowania*, Warszawa.

Pease Allan i Barbara, 2007, *Mowa ciała*, Poznań.

Literatura uzupełniająca:

Antas J., 1995, *Morfologia gestu. Rozważania metodologiczne*, w: „Studia z językoznawstwa słowiańskiego", red. F. Sławski, H. Mieczkowska, Kraków.

Antas J., 1996, *Gest, mowa a myśl*, w: *Językowa kategoryzacja świata*, red. R. Grzegorczykowa, A. Pajdzińska, Lublin.

Antas J., 2001, *Co mówią ręce. Wprowadzenie do komunikacji niewerbalnej*, w: *Retoryka dziś. Teoria i praktyka*, red. R. Przybylska i W. Przyczyna, Kraków.

Antas J., 2013, *Semantyczność ciała. Gesty jako znaki myślenia – monografia*, Łódź. [https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/11921].

Antas J., Pstrąg J., 2013, *Kultura komunikacji niewerbalnej polityków, czyli miny, znaki i oznaki*, [w:] *Kultura zachowań językowych Polaków*, red. M. Krauz, K. Ożóg, Rzeszów, s. 191-207.

Antas J., Załazińska A., 2004, *Niewerbalne środki i strategie przekonywania stosowane w telewizyjnych debatach polityków*, w: *Sztuka perswazji*, red. R. Garpiel, K. Leszczyńska, Kraków.

Bierach A.J., 1997, *Mowa ciała kluczem do sukcesu*, Wrocław.

Bloch J., 2013, *Intonacja współczesnych serwisów informacyjnych – zmiany, tendencje rozwojowe*, [w:] *Kultura zachowań językowych Polaków*, red. M. Krauz, K. Ożóg, Rzeszów, s. 208-213.

Crystal D., 1980, *Prozodyczne i parajęzykowe korelaty kategorii społecznych*, [w:] *Język i społeczeństwo*, red. M. Głowiński, Warszawa, s. 139-168.

Dąmbska I., 1975, *O funkcjach semiotycznych milczenia,* [w:] tejże: *Znaki i myśli. Wybór pism z semiotyki, teorii nauki i historii filozofii*, Toruń, s. 93-103.

Domachowski W., 1989, *Komunikowanie się niewerbalne: właściwości kanału a prawidłowości odwzorowania*, [w:] *Z zagadnień komunikowania interpersonalnego*, red. Z. Nęcki, Kraków, s. 51-57.

Dul R.A., 1995, *Komunikacja niewerbalna w teorii i badaniach*, [w:] A. Kapciak, L. Korporowicz, A. Tyszka, *Komunikacja międzykulturowa. Zbliżenia i impresje*, Warszawa, s. 43-68.

Eco U., 1996, *Nieobecna struktura*, Warszawa.

Eibl-Eibesfeldt I., 1987, *Miłość i nienawiść*, Warszawa.

Ekman P., 2003, *Kłamstwo i jego wykrywanie w biznesie, polityce i małżeństwie*, Warszawa.

Ekman P., Davidson R. J. (red.), 1998, *Natura emocji. Podstawowe zagadnienia*, Gdańsk.

Głażewska E., Kusio U., 2012, *Komunikacja niewerbalna. Płeć i kultura. Wybór zagadnień*, Lublin.

Głodowski W., 1999, *Bez słowa. Komunikacyjne funkcje zachowań niewerbalnych*, Warszawa.

Hall E. T., 1984, *Poza kulturą*, Warszawa.

Hall E. T., 1987, *Bezgłośny język*, Warszawa.

Hall E. T., 1976, *Ukryty wymiar*, Warszawa.

Handke K. (red.), 1999, *Semantyka milczenia*, Warszawa.

Handke K., 2008, *Milczenie w przestrzeni społecznej*, [w:] tejże: *Socjologia języka,* Warszawa, s. 15-39.

Jakobson R., 1989, *„Tak" i „nie" w mimice*, [w:] tenże: *W poszukiwaniu istoty języka*, t. 1, s. 85-91.
Jarząbek K., 1989, *Znaki kinetyczne wspomagające komunikację mowną i ich miejsce wnauczaniu języków obcych (na przykładzie komunikacji Polaków i Rosjan – ujęcie konfrontatywne),* Katowice.
Jarząbek K., 1993, *Mimika jako element komunikacji międzyludzkiej*, „Studia Semiotyczne" XVIII, s. 67-76.
Jarząbek K., 1993, *Znakowe ruchy rąk jako istotny element porozumiewania się ludzi*, „Socjolingwistyka" 12-13, s. 285-297.
Jarząbek K., 1994, *Gestykulacja i mimika. Słownik*, Katowice.
Jarząbek K., 1994,*Kinetyczne formy powitań i pożegnań,* „Etnolingwistyka" 6, s. 65-81.
Knapp M.L., Hall J.A., 2000, *Komunikacja niewerbalna w interakcjach międzyludzkich*, Wrocław.
Kriger U., 1979, *Czy pauza w komunikacji językowej jest wyznacznikiem składniowej segmentacji tekstu mówionego*, „Socjolingwistyka" 2, s. 121-132.
Lebda R., 1979, *Dźwiękowe elementy parajęzykowe. Na przykładzie języka robotników województwa katowickiego*, „Socjolingwistyka" 2, s. 149-160.
Ożdżyński J., 1980, *Funkcjonalne warianty wypowiedzi w środowisku sportowym*, „Socjolingwistyka" 3, s. 69-102.
Ożdżyński J., 1994, *Kontekst wizualny reporterskiej wypowiedzi unaoczniającej w radiu i telewizji*, [w:] *Współczesna polszczyzna mówiona w odmianie opracowanej (oficjalnej),* red. Z. Kurzowa, W. Śliwiński, Kraków, s. 231-241.
Pease A., 1992, *Język ciała. Jak czytać myśli ludzi z ich gestów*, Kraków.
Pisarek W., 1985, *Słowa między ludźmi*, Warszawa. [*Pochwała milczenia*, s. 7-19; *Słowem i gestem*, s. 58-74]
Pisarkowa K., 1994, *O komunikatywnej funkcji przemilczenia*, [w:] tejże, *Z pragmatycznej stylistyki, semantyki i historii języka. Wybór zagadnień*, Kraków, s.25-33.
Rokoszowa J., 1999, *Język. Czas. Milczenie*, Kraków. [rozdz. 7. *Język a milczenie,* rozdz. 8. *Milczenie jako fakt językowy*].
Taras B., 1996, *Gestykulacyjne akty komunikacji w tańcach rzeszowskich*, „Zeszyty Naukowe WSP w Rzeszowie", Seria Filologiczna, Językoznawstwo 3, z. 20, s. 203-214.
Taras B., 1999, *Niewerbalne wykładniki dyskursu tanecznego*, [w:] tejże, *Dyskurs taneczny ziemi rzeszowskiej. Analiza pragmalingwistyczna,* Rzeszów, s. 76-113.
Taras B., 2001, *O niewerbalnych środkach prezentacji retorycznej*, [w:] *Retoryka dziś. Teoria i praktyka*, red. R. Przybylska, W. Przyczyna, Kraków, s. 427-436.
Taras B., 2019, *Wygląd fizyczny jako element kreowania wizerunku*, [w:] *Autopromocja, autoprezentacja, wizerunek w komunikowaniu masowym. Błąd, kryzys, skandal*, t. 5, red. E. Biłas-Pleszak, A. Kalisz, E. Tyc, Katowice, s. 11-24.
Thiel E., 1992, *Mowa ciała zdradzi więcej niż tysiące słów*, Wrocław.
Załazińska A., 2006, *Niewerbalna struktura dialogu. w poszukiwaniu polskich wzorców narracyjnych i interakcyjnych zachowań komunikacyjnych*, Kraków.
Winiarska J., Załazińska A. (red.), 2018, *Multimodalność komunikacji*, Kraków.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej